

Raitiovaunukuljettajien koulutusohjelman suunnittelu

Case: Tampereen raitiotie

Aki Kytölä

Opinnäytetyö

Joulukuu 2020

Tekniikan ja liikenteen ala

Insinööri (AMK), logistiikan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Kytölä, Aki	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Joulukuu 2020
	Sivumäärä 33 + 1 liite	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Raitiovaunukuljettajien koulutusohjelman suunnittelu		
Tutkinto-ohjelma Insinööri (AMK), logistiikan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kervola, Henri; Pakarinen, Risto		
Toimeksiantaja(t) TREDU (Tampereen seudun ammattiopisto)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Raitiovaunukuljettajien koulutusohjelma tuli ajankohtaiseksi, kun Tampereen kaupunki teki päätöksen rakentaa kaupunkiin raitiotien kasvattamaan nykyistä joukkoliikennetarjontaa. Suomen sisällä raitiovaunukuljettajia koulutettiin vain Helsingissä. Tampereelle tarvittiin oma raitiovaunukuljettajakoulutus. Tampereen raitiotien osalta liikennöinti kilpailutettiin 10 vuoden sopimuksella. Kilpailutuksen voitti VR-yhtymä, joka otti hoitaakseen raitiotien operoinnin sekä kuljettajien koulutuksen. Kuljettajakoulutuksessa yhtymä otti yhteyttä Tampereen seudun ammattiopisto Treduun, jossa sitten yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa alettiin suunnitella raitiovaunukuljettajakoulutusta. Opinnäytetyön tehtävänä olikin suunnitella raitiovaunukuljettajakoulutukseen koulutusohjelma hyödyntäen mahdollisimman paljon jo olemassa olevia koulutuksia niin kuljetusalalta kuin jo olemassa olevasta raideliikenteestä.</p> <p>Haasteita aiheutti vähäinen tieto raitiovaunukuljettajan koulutuksista. Tutkiessa kuitenkin erinäisiä kuljetusalan koulutuksia yhdessä Tredun moniammatillisen työryhmän kanssa saatiin koulutusohjelma suunniteltua. Koulutusohjelmaan otettiin eri osia niin kuljetusalan henkilöliikenteestä kuin raideliikenteen veturinkuljettajakoulutuksesta.</p> <p>Tutkimusta tehtiin siitä, kuinka hyvin muut koulutusalat tukevat ja kuinka paljon niistä voidaan siirtää eri osa-alueita uuteen raitiovaunukuljettajakoulutukseen.</p> <p>Tuloksissa huomattiin koulutuksissa olevan paljon yhtäläisyyksiä ja pystyttiinkin niitä hyödyntämään koulutusohjelman laadinnassa. Tuloksena saatiin uusi raitiovaunukuljettajien koulutusohjelma.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Koulutussuunnittelu, koulutusohjelma, raitiovaunu, raitiovaunukuljettaja, Tampereen raitiotie		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet) Liite 1.		

Description

Author(s) Kytölä, Aki	Type of publication Bachelor's thesis	Date December, 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 33 + 1 attachment	Permission for web publication: X
Title of publication Planning a training program for tram drivers		
Degree programme Bachelor's Degree Programme in Logistics		
Supervisor(s) Kervola, Henri; Pakarinen, Risto		
Assigned by TREDU (Tampereen seudun ammattiopisto)		
Abstract <p>The training program for tram drivers became relevant when the City of Tampere decided to build a tramway in the city to increase the current public transport offer. Within Finland, tram drivers were trained only in Helsinki so far. The service was put out to tender with a 10-year contract. The competition was won by the VR Group, which took over the operation of the tramway and the training of the drivers. In driver training, the group contacted Tampere Region Vocational College TREDU. In cooperation with various groups, tram driver training began to be planned. The task of the thesis was to design a training program for tram driver training, utilizing as much as possible the existing training in both the transport sector and the existing rail traffic.</p> <p>Challenges were caused by the limited knowledge of tram driver training. However, when studying various trainings in the field of transport together with TREDU's multi-professional working group, the training program was planned. The training program included various parts of both passenger transport in the transport sector and train driver training in rail transport.</p> <p>The study was conducted on how well other areas of education support and how much of them can be transferred to different areas of new tram driver training.</p> <p>The results showed that there were many similarities in the training and that it was possible to utilize them in the preparation of the training program. The result was a new training program for tram drivers.</p>		
Keywords/tags (subjects) Educational planning, training program, tram, tram driver, Tampere city tramway		
Miscellaneous (Confidential information) Attachment 1.		

Sisältö

1	Johdanto	3
1.1	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet	3
1.2	VR-Yhtymä	3
2	Kuljettajakoulutukset	4
2.1	Raitiovaunukuljettajakoulutus	5
2.2	Veturinkuljettajakoulutus	6
2.3	Kuljetusalan ammattitutkinto	8
2.4	Kuljetusalan ammattitutkinto, henkilökuljetusten osaamisala.....	9
2.4.1	Kuljettajana toimiminen 40 osp	11
2.4.2	Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne 60 osp	12
2.4.3	Palveluliikenne 60 osp	12
2.4.4	Tilausliikenne 60 osp	13
3	Koulutusohjelmien suunnittelu	14
3.1	Osaamisvaatimukset	15
3.2	Opetusmenetelmät.....	17
3.3	Organisointi	18
4	Tutkimus	21
4.1	Aineistonkeruumenetelmät ja analysointi.....	23
5	Tulokset ja johtopäätökset	24
5.1	Raitiovaunukuljettajakoulutuksen osaamisvaatimukset	25
5.2	Osaamisvaatimusten hyväksytyn suorituksen kriteerit	25
5.3	Organisointi	28
5.4	Muodostetun raitiovaunukuljettajakoulutuksen vertailu muihin koulutuksiin	30

6	Pohdinta	32
----------	-----------------------	-----------

	Lähteet	33
--	----------------------	-----------

LiitteetVirhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Liite 1. Raitiovaunukuljettajakoulutuksen koulutusohjelma **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Kuviot

Kuvio 1. Kuljetusalan ammattitutkinnon sisältö..... 9

Kuvio 2. Koulutusprosessin vaiheet. (Alaniska, Valanne n.d. Laatua koulutukseen s.10)
..... 15

Kuvio 3. Osaamisen vaatimustasot. (Alaniska, Valanne n.d. Laatua koulutukseen. s.12)
..... 16

Kuvio 4. Raitiovaunu simulaattori. (Tampereen ratikka) 31

Taulukot

Taulukko 1. Aineiston keruu 22

Taulukko 2. Koulutusaiheet 30

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

2000-luvun alkaessa Tampereella huomattiin nykyisen joukkoliikenteen saavuttavan maksimikapasiteettinsa keskustassa. Tämän seurauksena aloitettiin viimeisin raitiotieliikenteen selvitystyö, joka päättyi Tampereen kaupunginvaltuuston päätökseen rakentaa raitiotie 16.6.2014. Rakennustyöt aloitettiin maaliskuussa 2017. Kilpailutuksessa raitiotien liikennöitsijäksi valittiin huhtikuussa 2019 VR-Yhtymä Oy. Liikennöitsijä vastaa Tampereen raitiotieliikenteen operoinnista, liikenteenohjauksesta sekä kuljettajien ja muun henkilöstön kouluttamisesta. Kouluttamaan uusia raitiovaununkuljettajia tiiviissä yhteistyössä valikoitui (Tredu) Tampereen seudun ammattiopisto. (Tampereen ratikka n.d.)

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella raitiovaununkuljettajakoulutuksen koulutusohjelma. Työn tavoite on jaettu alatavoitteiksi tutkimuskysymysten avulla, joissa pohditaan vastauksia siihen, mitä nykyisiä kuljettajakoulutuksia voidaan hyödyntää raitiovaununkuljettajakoulutuksen suunnittelussa, mitä osaamisvaatimuksia nykyisissä koulutuksissa on, miten koulutukset ovat toteutettu tai mitä osaamisvaatimuksia raitiovaununkuljettajakoulutuksessa tulisi olla. Pohditaan myös mitkä ovat osaamisvaatimusten hyväksytyjen suoritusten kriteerit ja miten koulutus kannattaa organisoida.

1.2 VR-Yhtymä

VR-Yhtymä (VR Group) on valtio-omisteinen vuonna 1862 perustettu logistiikan, matkustuksen sekä kunnossapidon palveluyritys. VR-Yhtymän sisällä toimii VR, VR Transport, VR Fleet care. Koko VR-Yhtymän tärkeitä yhdistäviä arvoja ovat turvallisuuden, vastuullisuuden ja asiakaslähtöisyyden ohella ekologisuus ja kestävä kehitys. Tämä näkyy yksiköiden sekä tytäryhtiöiden toiminnassa panostuksena esimerkiksi junien hiilineutraaliuteen, sähkövetoon sekä komponenttien elinkaaren pidentämiseen.

VR:n keskeisin tehtävä on huolehtia matkustajaliikenteestä junilla, busseilla ja raitiovaunuilla. Junamatkustamista pyritään jatkuvasti kehittämään ja lisäämään turvallisuuden, ekologisuuden ja viihtyisyyteen perustuen. Vuonna 2019 ajettiin noin 250 kaukojunavuoroa ja yli 1000 lähijunavuoroa päivittäin. Toiminta kattaa Suomen ja ulottuu myös Venäjälle. Logistiikkapalveluita tuottaa VR Transpoint sekä raiteilla että maanteilla. Sen toiminta-alue on Suomi, Venäjä, Baltia ja muu Itä-Eurooppa. Tavara-liikenteessä kuljetetaan lähinnä raaka-aineita metsä-, metalli-, kemian- ja rakennusteollisuuden tarpeisiin. VR Fleet care huolehtii raidekaluston kunnossapidosta huoltamalla, korjaamalla ja rakentamalla juna- ja raidekalustoa eri puolilla Suomea. Asiantuntijapalvelut ulottuvat myös muualle Pohjoismaihin ja Baltiaan. (VR-Yhtymä vuosiraportti 2019.)

2 Kuljettajakoulutukset

Suomessa koulutetaan kuljettajia pääsääntöisesti ammattioppilaitoksissa kurssimuotoisena tai toisen asteen perustutkintona. Tutkintomuotoisten koulutusten tutkintotunnuksia voivat olla linja-autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja, autonkuljettaja. Kurssimuotoiset koulutukset antavat pätevyyden toimia esimerkiksi veturinkuljettajana tai raitiovaunukuljettajana. Suomessa ainoana raitiovaunukuljettajia on kouluttanut Stadin ammattiopisto. Tässä työssä perehdytään tarkemmin Stadin ammattiopiston raitiovaunukuljettajakoulutukseen, KRAO:n veturinkuljettajakoulutukseen sekä kuljetusalan ammattitutkintoon. (Helsingin raitiovaunukuljettajakoulutus 2019.)

Nykyisiin kuljettajakoulutuksiin tutustuessani päädyin tutkimaan tarkemmin Tredun koulutustarjonnasta löytyvää kuljetusalan ammattitutkintoa henkilökuljetusten osaamisala 150 osp. Raitiovaunukuljettajan toimenkuvaa ajatellen tarkempaan tarkasteluun otin seuraavat tutkinnon osat: kuljettajana toimiminen, aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne, palveluliikenne ja tilausliikenne. Näitä tutkinnon osien sisältöjä sekä osaamisvaatimuksia peilaamalla voisi löytyä samoja asioita raitiovaunukuljettajan osaamisvaatimuksiin. (Kuljetusalan ammattitutkinto 2019.)

Stadin ammattiopiston tarjoamaan raitiovaunukuljettajakoulutukseen pääsin tutustumaan julkisen tiedon perusteella, sain myös luettavakseni opetussuunnitelman vuodelta 2014. Opetussuunnitelma antoi hyvää pohjatietoa raitiovaunukuljettajakoulutuksen sisällöstä, mitoituksesta ja toteutuksesta. Veturinkuljettajakoulutus on tullut tutuksi myös työni puolesta. Olen itse kyseisen koulutuksen suorittanut vuosina 2012-2013. Veturinkuljettajan koulutuksessa ja työtehtävissä on paljonkin samankaltaisuuksia raitiovaunukuljettajan työympäristöön liittyen, näin ollen voidaan ajatella, että osaamisvaatimuksissakin löytyy samankaltaisuuksia. (Helsingin raitiovaunukuljettajakoulutus 2019.) (KRAO:n veturinkuljettajakoulutus n.d)

2.1 Raitiovaunukuljettajakoulutus

Helsingin kaupungin liikelaite (HKL) kouluttaa raitiovaunukuljettajia yhdessä Stadin ammatti- ja aikuisopiston kanssa. Raitiovaunukuljettajakoulutus toteutetaan kurssi- muotoisesti oppisopimuskoulutuksena ja on pituudeltaan puolen vuoden mittainen. Koulutukset laitetaan hakuun asiakasyritys HKL:n tarpeen mukaan. (Helsingin raitiovaunukuljettajakoulutus 2019.)

Stadin ammatti- ja aikuisopiston raitiovaunukuljettajakurssin pääsyaatimusedellytyksiä ovat: vähintään B-luokan ajokortti, 21 vuoden ikä, sopivuus asiakaspalvelutyöhön, valmius vuorotyöhön, suomen kielen taito, hyvä paineensietokyky. Terveystilan tulee täyttää liikenneammatissa vaadittavat ryhmä-II terveydentilavaatimukset. Henkilön historiassa ei saa olla vakavia liikennerikkomuksia. (Helsingin raitiovaunukuljettajakoulutus 2019.)

Kurssiin sisältyy neljän kuukauden mittainen työssäoppimisjakso sekä kahden kuukauden lähiopetusjakso. Lähiopetusjaksolla opetus painottuu viikonloppuihin sekä iltoihin. Lähiopetuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii raitiovaunun turvallisen ajamisen kurssin opetussuunnitelman mukaan. Lähiopetusjakso päättyy raitiovaunun matkustaja-ajoluvan saamiseen. Ajoluvan myöntämisen perusteet on erikseen määritelty Helsingin raitioliikennesäännöstössä. Ajoluvan saamisen jälkeen alkaa työssäop-

pimisjakso. Työssäoppimisjaksolla järjestetään myös opetuspäiviä, mutta pääsääntöisesti opiskelija toimii itsenäisesti normaaleissa raitiovaunukuljettajan työvuoroissa, joihin sisältyy sekä aamu-, ilta-, että ruuhkatyövuoroja. (Helsingin raitiovaunukuljettajankoulutus 2019.)

Raitiovaunukuljettajan on osoitettava osaamista raitiovaunun rakenteesta sekä tunnettava kalustoa niin, että pystyy raitiovaunulla toimimaan turvallisesti sekä taloudellisesti liikenteessä sekä ratkaisemaan pieniä raitiovaunuun ilmeneviä vikoja työvuoron aikana. Oppilaan tulee tuntea myös raitiovaunun huollon periaatteet sekä huoltoon ohjaamisprosessit. Oppilaan tulee tietää perusteet raitiotieinfrastruktura sekä siihen kohdistuvasta järjestelmästä, johon kuuluu kiskot, liikenteenohjaus sekä sähkörataa. Oppilaan tulee osoittaa osaamista työturvallisuuteen ja toimia turvallisuus huomioiden niin liikenteessä kuin varikkoalueilla. Oppilas osaa kohdata asiakkaan tietäen, kuinka hyvä kokemus asiakkaille syntyy sekä osoittaa hyvää asiakaspalveluasennetta esimerkiksi kuulutuksilla. Oppilas tuntee ja osoittaa osaamista tieliikennelakia sekä Helsingin raitiovaunusäännöstöä kohtaan toimiessaan liikenteessä ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Oppilas osaa toimia liikenneonnettomuudessa sekä muussa poikkeamatilanteessa unohtamatta asiakaspalvelua ja opastamista sekä huomioiden oma ja matkustajien turvallisuus yritysimagon mukaisesti. (Helsingin raitiovaunukuljettajankoulutus 2019.)

2.2 Veturinkuljettajakoulutus

Veturinkuljettajakoulutusta järjestää Kouvolan rautatie- ja aikuiskoulutus KRAO. Koulutus on tarkkaan säänneltyä erilaisilla kansainvälisillä ja kansallisilla laeilla, asetuksilla ja säädöksillä. Niistä tärkeimpinä Rautatielaki 304/2011, Laki liikenteen palveluista 320/2017 sekä EU:n neljäs rautatiepaketti. Veturinkuljettajakoulutukset järjestetään liikennöitsijän tilauksesta. Kelpoisuuslakiin on määritelty liikenneturvallisuustehtäviin hakeutuville tietyt ehdot, joiden tulee täyttyä. Hakijalla ei saa olla vakavia liikennesrikkomuksia ja tietyt terveydentilavaatimukset tulee täyttyä. (KRAO:n veturinkuljettajakoulutus n.d)

Veturinkuljettajakoulutuksen koulutusohjelma antaa tehtäväkohtaisen pätevyyden kuljettajan tehtävään luokissa A tai AB. Koulutusohjelma koostuu kolmesta osiosta, joita voidaan kohdentaa tilaajan tarpeiden mukaan joko pelkästään vaihtotyöhön (luokka A) tai sen lisäksi myös varsinaiseen junaliikennöintiin (luokka AB). Veturinkuljettajakoulutus kestää noin yhdeksän kuukautta. Koulutuksen aikana käydään läpi ensin kolmen kuukauden teoriajakso KRAO:ssa, minkä jälkeen koulutus jatkuu työssäoppimisjaksolla omassa etukäteen määritellyssä työhöntulopisteessä. Työssäoppimisjaksolla käydään erilaisten kalustojen tyyppikoulutukset läpi sekä opetellaan ja vahvistetaan yleistä käytännön osaamista, turvallisuusosaamista sekä -asennetta, opitaan ja vahvistetaan teoriajaksolla opittua. Työssäoppimisjaksolla koulutettavat asiat käydään läpi erillisillä työssäoppimiskorteilla, jotka oppilaan on suoritettava jakson aikana. Näiden korttien läpikäymisestä vastaa oppilas ja koulutettu työnopastaja yhdessä. (KRAO:n veturinkuljettajakoulutus n.d)

Rautatieliikenteen liikkuvan kaluston lupakirjan myöntäminen edellyttää opiskelijalta näyttöä näyttökokeen vastaanottajalle koulutuksen loppuvaiheessa. Näyttökokeen vastaanottajan täytyy olla hyväksytty lain ”Laki rautatienjärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä” ja valtioneuvoston asetuksen (13/2013) mukaan. Pätevyyksiä hallinnoi liikenteen turvallisuusvirasto. (KRAO:n veturinkuljettajakoulutus n.d)

Koulutuksessa oppilas saavuttaa yleisen pätevyyden kuljettajan ammattiin sekä omaksuu siihen liittyvät perustiedot. Oppilas osaa käyttää tätä tietoa kuljettajan ammatissa riippumatta kalustosta tai rataverkosta. Opiskelija osaa käyttää ja ottaa hallintaan liikkuvan kalustoyksikön ohjeiden mukaisesti sekä tuntee yksikön tekniikan ja toimintaperiaatteet. Hän tietää ja osaa hakea kalustoyksikön liikkumiseen tarvittavat tiedot ja varusteet sekä hallitsee yksikön niin hyvin, että kykenee kuljettamaan sitä sujuvasti, turvallisesti, taloudellisesti sekä häiriöttömästi. Poikkeustilanteissa ja kalustovaurioissa oppilas osaa arvioida voidaanko yksikön käyttöä jatkaa. Rataverkolla opiskelija tuntee kulkemansa reitin, osaa sovittaa kuljettamansa yksikön jarrutuskyvyn, taloudellisen sekä täsmällisen ajotavan kunkin reitin mukaan. Opiskelija osaa huomioida liikkumiseen liittyvät ohjeistukset sekä paikantaa kuljettamansa yksikön sijainnin rataverkolta. Opiskelija osaa myös havainnoida työssään ratainfraa siten, että kykenee ilmoittamaan radassa havaitsemistaan puutteista, tapahtumista sekä

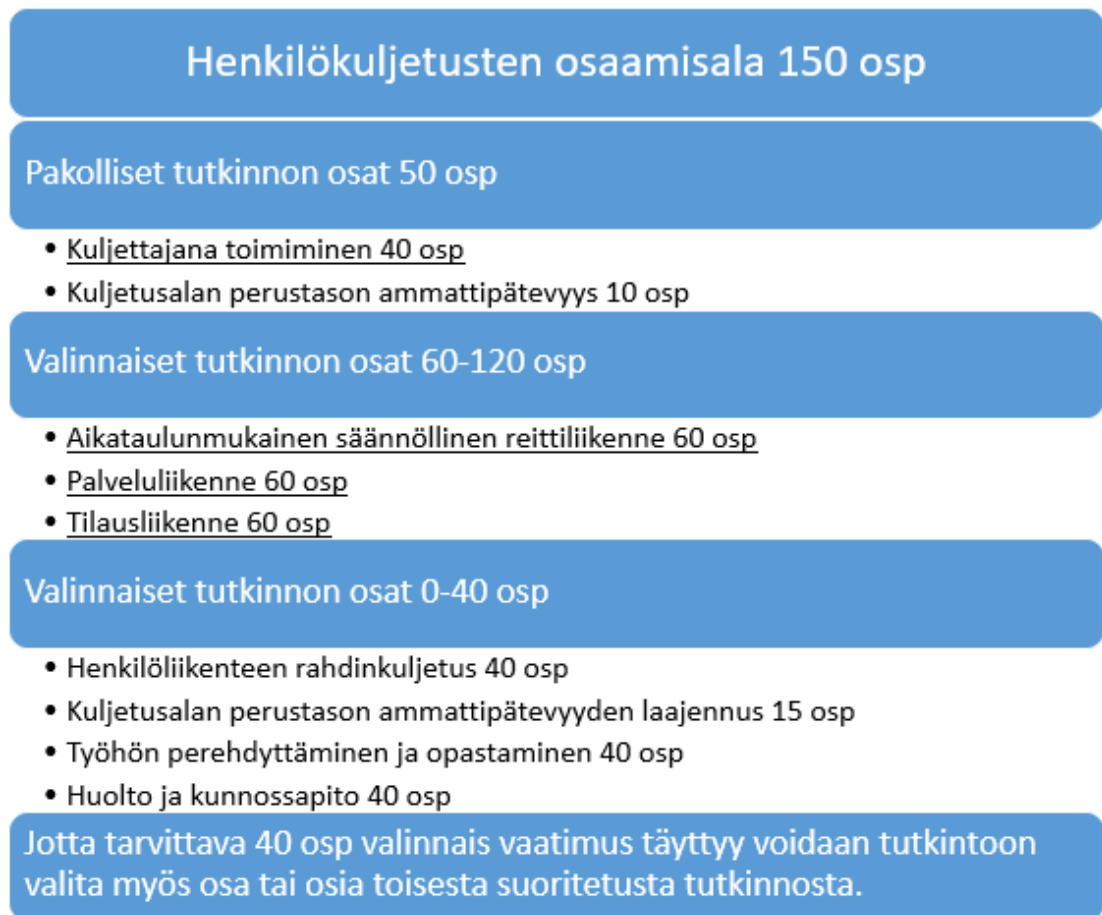
vioista. Opiskelija tuntee operaattorin sekä rataverkon omistajan ohjeistuksen sekä turvallisuusjohtamisjärjestelmän kohdat niiltä osin kuin ne tehtävää koskevat. Osaa tarvittavat opasteet, merkit ja perustiedot toimiakseen myös vaihtotyönjohtajana kuljettajan roolin ulkopuolella. (KRAO:n veturinkuljettajakoulutus n.d)

2.3 Kuljetusalan ammattitutkinto

Tutkinnon laajuus on 150 osaamispistettä. Tutkinto koostuu ammatillisista tutkinnon osista sisältäen viisi osaamisalaa:

- Palvelukuljetukset
- Tavarakuljetukset
- Metsäteollisuuden kuljetukset
- Henkilökuljetukset
- Kuljetusalan työnjohto

Tutkinto muodostuu suorittamalla valitulta osaamisalalta kaksi pakollista tutkinnon osaa, joiden lisäksi on valittava yksi valinnainen osuus siten että tarvittava 150 osp. määrä täyttyy. Tässä työssä avataan tarkemmin henkilökuljetusten osaamisalan ammatillisten tutkinnon osien sisältöä, joita on yhteensä 150 osp. (Kuljetusalan ammattitutkinto. 2019.) Keskittyen niihin tutkinnon osiin ja osaamisvaatimuksiin, joita olemme hyödyntäneet suunnitellessa raitiovaunukuljettajakoulutusta (Alleviivattuna kuvio 1). (Kuljetusalan ammattitutkinto 2019.)

Kuvio 1. Kuljetusalan ammattitutkinnon sisältö

2.4 Kuljetusalan ammattitutkinto, henkilökuljetusten osaamisala

Kuljetusalan ammattitutkintoon pääsyvaatimuksena on vähintään 23 vuoden ikä, B- ja C-ajoluokan ajo-oikeus sekä terveydentila, joka täyttää ryhmän 2 terveydentilavaatimukset. Tutkinto toteutetaan aikuis- tai oppisopimuskoulutuksena. Koulutuksen kesto on noin seitsemän kuukautta. Opintojen sisältöön vaikuttaa aikaisempi työkokemus ja koulutus, joka otetaan huomioon tehdessä henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa. Opintoja suoritetaan myös työpaikalla oikeissa työtehtävissä. Tutkinnonosien osaamisvaatimukset arvioidaan oikeissa työtehtävissä työpaikalla. Kuitenkin tarvittaessa arviointia voidaan täydentää henkilökohtaisesti muilla tavoin. (Kuljetusalan ammattitutkinto 2019.)

Kuljetusalan ammattitutkinnossa voi syventyä viiteen eri osaamisalaan: Palvelukuljetukset, tavarakuljetukset, metsäteollisuuden kuljetukset, kuljetusalan työnjohto sekä

henkilökuljetusten osaamisala. Raitiovaunukuljettajakoulutusta suunnitellessa keskityin juuri tähän henkilökuljetusten osaamisalaan ja sen osalta vain tiettyihin tutkinnon osiin sekä niiden osaamisvaatimuksiin: Kuljettajana toimiminen, aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne, palveluliikenne ja tilausliikenne. (Kuljetusalan ammattitutkinto 2019.)

Kuljettajana toimiminen -tutkinnon osan osaamisvaatimuksissa opiskelija osoittaa osaavansa suunnitella työtehtävänsä huomioiden lainsäädännön, ohjeistuksen sekä määräykset ja on kykenevä niitä noudattamaan. Osaa huolehtia välineiden hyvästä kunnosta, työturvallisuudesta, hyvästä ergonomiasta sekä omaa hyvän ammattietiikan. Hyvä sitoutuminen asiakaspalveluun niin normaali kuin poikkeustilanteissa kuuluu tutkinnon osaamisvaatimuksiin. Opiskelijan tulee kyetä toimimaan kaikenlaisissa työtehtävissä kuljetusalan lainsäädännön ja ammattietiikan mukaisesti. Opiskelijan tulee hallita koko työvuoro kokonaisuudessaan aloitus- ja lopetustehtävät huomioiden. (Kuljettajana toimiminen 2019.)

Aikataulunmukaisessa säännöllisessä reittiliikenteen -tutkinnon osassa opiskelijan tulee osata hallita sekä käyttää lippu-maksujärjestelmää, arvioida linja-auton huollontarpeesta sekä varusteista yrityksen omat ohjeistukset sekä imago huomioon ottaen. Opiskelija myös osaa käyttää ajoneuvoa turvallisesti ja taloudellisesti huomioiden muut liikkujat sekä osoittaa positiivista asennetta liikenteessä. Liikenteessä toimissaan opiskelijan tulee osata tunnistaa inhimillisten tekijöiden vaikutus omaan tarkkaavuuteen ja työkykyyn. Kuljetuksen keskeytyessä poikkeustilanteen takia opiskelijan tulee osata toimia asiakaspalveluhenkisesti ja varautua tuleviin tapahtumiin. (Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne n.d.)

Palveluliikenteen -tutkinnon osassa opiskelijan tulee osata huolehtia aktiivisesti asiakkaiden palvelutarpeista myös erityisryhmien osalta sekä varustaa ajoneuvo erityistarpeiden mukaisesti. Palveluliikenteessä opiskelija toimii yrityksen palvelun mainostajana, asiakaspalvelijana sekä liikennekasvattajana niin työtä tehdessään, kuin myös tauoilla. Palveluasiakkaille oikean hinnan määrittäminen sekä maksu-lippujärjestelmän toimintakunnon varmistaminen kuuluu myös opiskelijan osaamisvaatimuksiin. (Palveluliikenne n.d.)

Tilausliikenne -tutkinnon osassa opiskelijan tulee osata suunnitella aikataulu ja reitti huomioiden taukopaikat ajo- ja lepoaikasäädösten sekä asiakkaan toiveiden mukaan. Opiskelijan tulee osata huomioida omatoimisesti asiakkaiden toiveet ajoneuvon varusteluun liittyen sekä mahdolliset muutokset aikatauluun tai reittiin yhdessä matkanjohtajan kanssa. Opiskelijan tulee näyttää osaamista ennakoivalla ja taloudellisella ajotavalla ja käyttäytyä liikenteessä vastuullisena kasvattajana. Ulkomaille sijoituvissa työtehtävissä opiskelija osaa selvittää muuttuvan lainsäädännön sekä viranomais määräykset. (Tilausliikenne n.d.)

2.4.1 Kuljettajana toimiminen 40 osp

Kuljetusalan ammattitutkinnossa osaamisvaatimukset ovat hyvin kattavat ja yksityiskohtaiset. Kuljettajana toimiminen -tutkinnon osassa opiskelijan tulee näyttää osaamisensa niin työtehtävien suunnittelun sekä valmistelun osalta, että työtehtävien kokonaisvaltaisesta hallinnasta huomioiden työturvallisuuden, ergonomian, ammatitieteen, välineiden liikenneturvallisuuden ja toimintakelpoisuuden. Myös sitoutuminen työhön ja asiakaspalveluun sekä työyhteisön osana toimiminen ja sen kehittäminen on osana arviointia. Lainsäädännöt, ohjeet ja määräykset ja kyky noudattaa niitä ovat myös isossa osassa tutkinnon suorittamisesta. Opiskelijan tulee osata myös toimia poikkeustilanteissa noudattaen niissä hyvää ammattitaitoa kuljetusalan ammattilaisena, ammattilaisena opiskelija osaa myös työvuoron päättämiseen liittyvät tehtävät. (Kuljettajana toimiminen 2019.)

Opiskelijan tulee ammattitaidon osoittamiseksi suorittaa näyttö käytännön työtehtävissä, missä seurataan työpäivän aloitusta ja lopetusta työyhteisössä. Näyttö suoritetaan sidosryhmien kanssa yhteistyössä osana normaalia päivän kuljetustehtävää tai omana prosessinaan. Jos ammattitaitoa ei pystytä arvioimaan tutkinnon vaatimusten mukaisesti näytössä, voidaan ammattitaidon osoittamista täydentää muilla tavoin. (Kuljettajana toimiminen 2019.)

2.4.2 Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne 60 osp

Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne- tutkinnon osassa opiskelijan täytyy osoittaa ammattitaitoa monessa henkilöliikenteen sujuvuuden kannalta tärkeillä osa-alueilla. Kuljettajan osaamisvaatimukseen kuuluu esimerkiksi lippu- ja maksujärjestelmien osaaminen, käyttöönotto ja laitteiden hallinta. Kuljettajan tulee osata varautua mahdollisiin työpäivän tapahtumiin ja varmistaa työpäivän kulku. Myös poikkeustilanteissa toimiminen esimerkiksi toiminta kuljetuksen keskeytyessä kuuluu opiskelijan osata asiakaspalvelu samalla huomioiden. (Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne n.d.)

Opiskelija osaa myös arvioida linja-auton varusteiden sekä huollon tarpeen kuljetusyrityksen huolto- ja korjausprosessien mukaan. Osaa toimia yrityksen imagoa tukien kuljettaen ajoneuvoa turvallisesti, ennakoiden, taloudellisesti ja panostaen näyttämään positiivista asennetta muille tiellä liikkujille sekä arvioida vioista aiheutuvat seuraukset ajoneuvolle, asiakkaille sekä kuljetusyritykselle. Opiskelijan tulee myös osata tunnistaa inhimillisten tekijöiden vaikutus omaan tekemiseen esimerkiksi älylaitteiden vaikutuksen tarkkaavaisuuteen ja tätä kautta liikenneturvallisuuteen. Opiskelijan tulee osata kuljettaa ajoneuvoa säännöllisen aikataulun mukaan, suunnitellun reitin pysäkki toiminta huomioiden. (Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne n.d.)

Opiskelijan ammattitaitoa arvioidaan näytössä, joka suoritetaan normaalissa aikataulunmukaisessa reittiliikenteessä, jonka täytyy sisältää asiakasmaksutapahtumia. Jos ammattitaitoa ei pystytä arvioimaan tutkinnon vaatimusten mukaisesti näytössä, voidaan ammattitaidon osoittamista täydentää muilla tavoin. (Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne n.d.)

2.4.3 Palveluliikenne 60 osp

Palveluliikenne- tutkinnon osassa opiskelija osaa kuljettaa linja-autoa palveluliikenteessä kuljetustilauksen mukaisesti. Opiskelija osaa myös huomioida ja huolehtia aktiivisesti asiakkaan ja erityisryhmien tarpeista esimerkiksi saattamalla asiakkaan

ovelta ovelle sekä varustaa ajoneuvon tilatun palveluliikenteen mukaan. Opiskelijan tulee myös vastuullisesti huomioida oma roolinsa asiakaspalvelijana, liikennekasvatustajana ja yrityksen palvelujen mainostajana. Palveluliikenteessä opiskelijan osaamiseen kuuluu myös lippu ja maksujärjestelmien mukaisen hinnan määrittäminen asiakkaalle oikein sekä huolehtia laitteiden ja välineiden toimintakunnosta. (Palveluliikenne n.d.)

Opiskelija osaa myös käyttäytyä ammattimaisesti ja ymmärtää olevansa yrityksen edustaja myös tauolla. Poikkeamatilanteissa esim. ajoneuvon rikkoutuessa huolehtii erityistarpeet omaavista asiakkaista sekä tekee tarvittavat ilmoitukset niin tilaajalle kuin työnjohtoon. (Palveluliikenne n.d.)

Ammattitaito osoitetaan näytössä suorittaen kuljetustehtävä palveluliikenteessä, koulu-, erityisryhmien asiointi-, toiminta- palvelukeskus-, KELA- tai vammaispalvelukuljetus. Tehtävä voi olla linja-ajoa tai kutsuohjattua. Jos kaikkia tutkinnon osaamisvaatimuksia ei voida näytön perusteella arvioida, voidaan niitä täydentää henkilökohtaisesti muilla tavoin. (Palveluliikenne n.d.)

2.4.4 Tilausliikenne 60 osp

Tilausliikenteessä opiskelijan tulee näyttää osaamista tekemällä kuljetustilauksen mukaisen aikataulun valiten siihen sopivan reitin, aikataulun sopivat taukopaikat asiakkaan toiveet sekä ajo- ja lepoaika säädökset huomioiden. Osa toimia asiakaspalvelussa kartoittaen asiakkaan toiveet ajoneuvon varustelusta sekä varustelee ajoneuvon. Tilausliikenteen kohdistuen ulkomaille opiskelija osaa ottaa selvää eri maiden viranomais määräyksistä ja lainsäädännöstä. (Tilausliikenne n.d.)

Asiakaspalvelu osaamista täytyy osoittaa myös ottamalla asiakkaat vastaan kohteliaasti huomioimalla omatoimisesti matkustajien erilaiset tarpeet yritystä tukevalla tavalla. Osa ja tekee mahdollisia aikataulu- sekä reittimuutosehdotuksia poikkeustilanteissa ja toimii yhteistyössä matkanjohtajan kanssa. (Tilausliikenne n.d.)

Opiskelija osaa toimia liikenteessä ennakoiden ja taloudellisen ajotavan mukaan, ymmärtää vastuunsa liikennekäyttäytymis kasvattajana muille kansa liikkujille. Osaa käyttää hyödyksi digitaaliasia palveluita matkan aikana, tunnistaa muuttuvat olosuhteet sekä osaa tehdä tarvittavat muutokset aikatauluun. (Tilausliikenne n.d.)

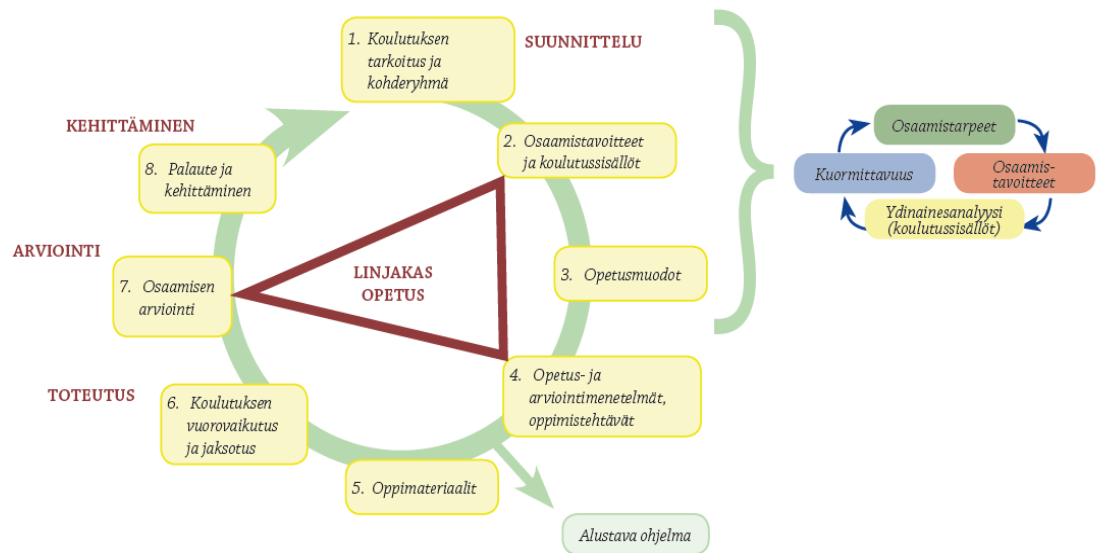
Ammattitaito tilausliikenteessä osoitetaan näytössä käytännön kuljetustehtävässä. Näytössä suunnitellaan sekä suoritetaan tilausajo. Jos kaikkia osaamisvaatimuksia ei voida näytössä toteuttaa voidaan ammattitaito osoittaa henkilökohtaisesti muilla tavoin. (Tilausliikenne n.d.)

3 Koulutusohjelmien suunnittelu

Vuosien saatossa koulutus on siirtynyt kouluttajakeskeisyydestä enemmän opiskelija- ja osaamiskeskeiseksi. Kouluttajan sekä oppilaitoksen tehtävänä on rakentaa mahdollisimman monipuolisia tilanteita oppimiseen. Koulutussuunnittelua lähdetään työstämään laatutekijöiden kautta ja koulutuksen ydin on opiskelijan osaamisen kehittymisessä ja oppimisessa. Hyvällä suunnittelulla varmistetaan opiskelijoille eteenpäin vievä koulutus, jota kehitetään koulutuksen tilaajan tarpeiden mukaan. Opinto-keskus Siviksen laatumäärittelyssä laatutekijöitä ovat:

- Koulutuksen suunnitteluprosessi
- Osaamistavoitteiden määrittely
- Koulutussisältöjen määrittely
- Opintojen kuormittavuuden mitoitus
- Koulutuksen markkinointi ja viestintä
- Kustannusten seuranta ja suunnittelu

Koulutusprosessin vaiheet etenevät järjestelmällisesti suunnittelusta toteutukseen, jonka jälkeen tulee arviointi sekä kehittäminen. Suunnittelun keskiöön jää osaamistavoitteiden ja opetus- ja arviointimenetelmien tasapaino, joita arvioidaan prosessin eri vaiheissa. Koulutusprosessin vaiheet kuvattuna Kuvio 2. (Alaniska, Valanne n.d)

Kuvio 2. Koulutusprosessin vaiheet. (Alaniska, Valanne n.d. Laatua koulutukseen s.10)

3.1 Osaamisvaatimukset

Osaamisvaatimukset määritetään koulutuksen tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Kun puhutaan osaamisvaatimuksista, tarkoitetaan koulutuksen kivijalkaa. Tällöin kuvataan sitä osaamista mitä opiskelija koulutuksen aikana saavuttaa. Osaamisvaatimukset kuvataan selkeää verbiä käyttäen. Epämääräisiä verbejä esim. hallitsee, ymmärtää ja selviytyy kannattaa välttää. Näiden osaamisen varmistaminen ja todentaminen on hankalaa. (Alaniska, Valanne n.d)

Osaamisvaatimuksia voidaan kuitenkin luoda useammalle eri vaatimustasolle, mitä korkeammalle vaatimustasolle menemme sitä enemmän opiskelijan tiedollinen kuorma ja ajankäytöntarve kasvaa. Vaatimustasot lähtevät helpoista ja yksinkertaisesta asioiden muistamisesta, haastavaan ja aikaa vievään uuden luomiseen. (Alaniska, Valanne n.d)

Tiedollinen kuormitus ja ajantarve kasvavat	OSAAMISEN TASO	VASTAA KYSYMYKSEEN	VERBIT
	LUODA (taso 6)	Pystyykö opiskelija luomaan uusia tuotteita, ajatuksia tai näkökulmia?	suunnitella, rakentaa, tuottaa, ehdottaa, kehittää, keksiä, johtaa, laajentaa, muuttaa, ennustaa, suositella, vakuuttaa, mitata
	ARVIOIDA (taso 5)	Pystyykö opiskelija tekemään perustellun arvion tai päätöksen?	arvioida, tehdä johtopäätös, vertailla, keskustella, suhteuttaa, yleistää, kritisoida, kyseenalaistaa, kommentoida
	ANALYSOIDA (taso 4)	Pystyykö opiskelija erottamaan oleelliset asiat ja etsimään asioiden välisiä suhteita?	järjestää, organisoida, osoittaa ristiriita, erotella, jakaa, yhdistää, tutkia, testata, analysoida, todistaa, kääntää, suhteuttaa, järjestää uudelleen, summata
	SOVELTAA (taso 3)	Pystyykö opiskelija käyttämään tietojaan uusissa tilanteissa?	toteuttaa, suorittaa, käyttää, ottaa käyttöön, toimia, soveltaa, ratkaista, esitellä, valmistaa, laatia, selittää (kuinka), valita, laskea, muuttaa, keskustella, kääntää, rakentaa, tuottaa
	YMMÄRTÄÄ (taso 2)	Pystyykö opiskelija selittämään ajatuksia ja käsitteitä?	tulkita, antaa esimerkki, tehdä yhteenvedo, päätellä, muotoilla uudelleen, raportoida, luokitella, muokata, selittää, kuvata, paikantaa, kategorisoida, asettaa vastakkain, yhdistää, järjestää
	MUISTAA (taso 1)	Muistaako opiskelija tietoja? Kyky pitää mielessä asioita ilman, että niitä ymmärretään.	tunnistaa, listata, määritellä, nimetä, esittää, kirjoittaa, toistaa, löytää, kerätä, kuvata, näyttää, kertoa, lainata, palauttaa mieleen

Kuvio 3. Osaamisen vaatimustasot. (Alaniska, Valanne n.d. Laatua koulutukseen. s.12)

Se, kuinka paljon eri osaamisvaatimuksia määritetään ja minkä tasoisia ne ovat, riippuvat koulutuksen kohderyhmästä, kouluttamisen resursseista, koulutuksen kestosta ja sisällöstä. (Alaniska, Valanne n.d)

Opiskelijat pystyvät parhaiten orientoitumaan opiskeluun, kun osaamisvaatimukset ovat selkeästi ymmärrettävissä. Selkeät osaamisvaatimukset auttavat myös kouluttajaa suunnittelemaan opetusta, valitsemaan tarvittavat opetusmenetelmät ja arvioimaan opiskelijan osaamisen kehittymistä. Kun osaamisvaatimukset on pohdittu ja laadittu koulutuksen tarpeiden mukaisesti, alkaa koulutussisältöjen rakentaminen. Koulutussisällöt johdetaan osaamisvaatimuksista sekä koulutustarpeista. Koulutussisällöt voidaan myös jaotella ns. ydinaineeksi ja ylimääräiseksi erityistietämykseksi,

jolloin määritetään ne asiat ja sisällöt, mitkä opiskelijan on vähintään osattava ja mitkä sisällöt ovat ammattitaitoa täydentävää. (Alaniska, Valanne n.d)

3.2 Opetusmenetelmät

Erilaisilla opetusmuodoilla voidaan tarkemmin kohdentaa oppimista eri osaamisvaatimukseen. Useimmiten käytettyjä opetusmenetelmiä ovat esittävä opetus, toiminnallinen opetus, itsenäinen työskentely ja harjoittelu, yksilöohjaus sekä verkko-opetus. Kun useita eri opetusmenetelmiä käytetään yhdessä, saadaan tuettua opiskelijan oppimista parhaiten. Opetusmuotoja valittaessa onkin hyvä analysoida sekä jakaa osaamisvaatimukset kolmeen eri oppimisen omaksumiskategoriaan; tietoon, taitoon ja asenteeseen. Tämän jälkeen valitaan parhaiten sopivat opetusmenetelmät kullekin osaamisvaatimukselle. Tiedon oppimiseen soveltuu parhaiten esittävä- sekä verkko-opetus. Taitoa ja asenteen oppimista tukee parhaiten toiminnallinen opetus, itsenäinen työskentely ja harjoittelu sekä yksilöohjaus. (Alaniska, Valanne n.d)

Oppimateriaaleista täytyy selvittää opeteltavan asian tietosisältö, niin kutsuttu teoria-pohja, jota opiskelija käyttää opittavan asian oppimiseen sekä sisäistämiseen. Ihmiset käsittelevät tietoa kuitenkin erilaisilla tavoilla. Ryhmää opettaessa erilaisten tiedonkäsittelytapojen vuoksi onkin tärkeää huomioida monipuoliset oppimateriaalit, kuten teksti, kuvat, kaaviot ja videot. (Alaniska, Valanne n.d)

Opetusmateriaalin luominen ei myöskään aina ole tarkoituksenmukaista olla kouluttajan luomaa. Hyvänä opetusmenetelmänä voidaan pitää myös opiskelijoiden valjastamista opetusmateriaalin sekä arviointimenetelmien luomiseen. Näin tuetaan opiskelijan oppimista sekä opiskelija saa myös laajemman kuvan käsiteltävästä asiasta. (Alaniska, Valanne n.d)

Eri opetusmenetelmät myös kuormittavat opiskelijaa eri tavoilla. Koulutusohjelmaa suunnitellessa onkin syytä pysähtyä pohtimaan näiden kuormittavuutta opiskelijalle siinä vaiheessa, kun osaamisvaatimukset, koulutussisällöt ja opetusmenetelmät on valittu. Kuormittavuutta arvioidessa on kuitenkin muistettava keskittyä keskiarvoon,

koska jokainen opiskelija on yksilö, johon vaikuttaa henkilön omat oppimisvalmiudet. Koulutusohjelmaa kokonaisuudessaan onkin oltava valmis kehittämään niin osaamisvaatimuksien, opetusmenetelmien sekä koulutussisältöjen suhteen, jos niiden kuormitus käy liian suureksi opiskelijoille. Tällöin kärsii oppimisen sekä osaamisen taso. (Alaniska, Valanne n.d)

3.3 Organisointi

Koulutuksen hyvä organisointi tukee opiskelijan oppimista, joten kun on tutkittu ja valittu osaamistavoitteet, koulutusmenetelmät, koulutussisällöt sekä määritetty koulutuksen kuormittavuus alkaa koulutuksen organisointi. Kouluttajana sinun täytyy ennakoon miettiä koulutuksen toteutuksen vaiheet ja minkälaisilla opetusmenetelmillä osaamistavoitteisiin päästään parhaiten. (Alaniska, Valanne n.d)

Koulutuksen ja uuden oppimisen vaiheet voidaan jakaa näihin osa-alueisiin:

- Aloitusvaihe
 - tutustuta opiskelijat aiheeseen, haasta opiskelijat heittämillä aiheeseen liittyvä kysymys, kerro valituista opetusmenetelmistä sekä koulutuksen osaamistavoitteista.
 - aikatauluta koulutus pääkohdittain
 - kerro miksi koulutus järjestetään, koulutuksen tavoitteet
 - anna opiskelijoiden tutustua toisiinsa
- Uuden oppimisen vaihe
 - ajan varaaminen sekä määrittäminen uuden asian oppimiseen riippuu opiskelijoiden lähtötasosta, opetuksen vuorovaikutuksesta sekä opittavan asian laajuudesta.
 - teoria käsitellään uuden oppimiseen sopivalla opetus- ja arviointi menetelmällä
 - menetelmien monipuolisuus pitää opiskelijat kiinnostuneena aiheesta ja näin ollen uuden tiedon opiskelu on tehokasta ja mielekästä
 - kun osaamistavoitteet on jaoteltu jaksoihin, on helppo käydä tiettyä osaamistavoitetta niin kauan läpi opiskelijan kanssa, että se osataan ennen siirtymistä seuraavaan
 - jonkin osa-alueen läpi käymiseen voi myös mennä ennalta suunnitellusta kauemmin aikaa, opetusta kannattaakin tässä kohtaa säätää. Voit sovittaa joitakin myöhemmin käsiteltäviä asioita verkossa suoritettavaksi itseopiskeluksi
- Yhteenvedon ja kertauksen vaihe
 - kertaa opiskelijoiden kanssa oppimissisältö kuulostele onko oppimista havaittavissa ja onko asiat ymmärretty
 - korjaa havaitut puutteet
 - pyri saamaan palautetta koulutuksesta koulutuksen kehittämistä varten

- Entä kun kaikki ei menekään suunnitelman mukaan
 - varaudu siihen, ettei kaikki menekään suunnitelmien mukaan pitämällä varalla jotain muuta tehtävää, videota tai verkossa itse suoritettavaa materiaalia, jonka aikana voit käydä läpi uudestaan päivän opetussuunnitelman
 - jos jokin asia ei mennyt suunnitelmien mukaan, hyväksy se itse ja kerro siitä myös opiskelijoille ja miksi se on nyt jätettävä väliin

Opetusmenetelmät täytyy myös suhteuttaa opiskelijamäärään sekä heidän lähtöosaamistasoonsa. Lähtöosaamistason selvittäminen onnistuuikin parhaiten ennakkokyselyllä. Ennakkokysely myös useasti virkistää opiskelijan muistia aiheeseen liittyen valmiiksi ennen opiskelun aloittamista. (Alaniska, Valanne n.d)

Usein käy niin, ettei opiskelijoiden lähtötaso ole kuitenkaan samanlainen, tällöin voi olla tarpeen jaksottaa oppimista erilaisiin osiin sekä valmistella eri lähtötasolla oleville opiskelijoille heitä tukevia materiaaleja sekä tehtäviä. Lähtötasoltaan hyvin edistyneet opiskelijat voit ottaa myös mahdollisesti koulutuksen tueksi, tukemaan heikompia opiskelijoita. (Alaniska, Valanne n.d)

Koulutussuunnitteluun kuuluu myös muiden koulutusta tukevien tekijöiden järjestäminen, lukujärjestyksen sekä oppimateriaalien luominen, käytettävän ajan määrittäminen, koulutustilojen ja tarvikkeiden varaaminen sekä budjetin suunnittelu. (Alaniska, Valanne n.d)

Kouluttajan tehtävänä on luoda ryhmään keskusteleva ilmapiiri, sillä oppilaiden välisen vuorovaikutuksen myötä oppimisesta syntyy jäseneltyä ja selkeämpää. Tutkimusten mukaan suuressa ryhmässä vuorovaikutukseen osallistuminen on vaikeampaa ja esillä olevia ajatuksia on siten vaikeampi haastaa. Paras vuorovaikutus saadaan tutkimusten mukaan noin 10–12 henkilön pienryhmissä. (Alaniska, Valanne n.d)

Ryhmäkoon ollessa 2–3 opiskelijaa mielipiteet voivat jäädä kapea-alaiseksi. Tämän kokoinen ryhmä sopii hyvin alkuperheytymiseen, asiaan tutustumiseen sekä nopeaan mietintään. (Alaniska, Valanne n.d)

4–6 hengen ryhmässä saadaan jo mainiota ja monivivahteista interaktiota. Tällaiset ryhmät sopivat hyvin sellaisiin tehtäviin, joissa tarvitaan kekseliäitä ratkaisuja, vaikuttavia tuloksia sekä tehtävänratkaisukykyä. Osallistujien persoonallisuuden piirteitten mukaan tämän kokoinen ryhmä voi mahdollisesti tarvita puheenjohtajan. (Alaniska, Valanne n.d)

7–12 hengen ryhmissä yhdistyy useat erilaiset näkemykset monipuolisen ja runsaan interaktion takia. Erilaisten näkemysten takia kuitenkin yhteisen näkemyksen saaminen voi viedä kuitenkin aikaa tai jäädä jopa tavoittamatta kokonaan. Ryhmän koko sopii parhaiten luovaan uusien ajatusten tutkimiseen, aikaansaannosten ja seurauksien arviointiin. (Alaniska, Valanne n.d)

Kaikkien ryhmäkokojen tehtäväannot pitää olla tarkkoja sekä huolella suunniteltuja. Ryhmille täytyy määritellä puheenjohtaja, joka johtaa ryhmää tavoitteeseen pääsemisessä. Ryhmiä ei voi myöskään jättää yksin tehtävänsä kanssa, passivoitumisen välttämiseksi täytyy kouluttajan olla ryhmän saavutettavissa tarvittaessa. (Alaniska, Valanne n.d)

Koska ryhmässä opiskelussa ja oppimisessa kyse on sosiaalisesta interaktiosta tähän vaikuttaa myös henkilön fyysinen ympäristö. Koulutustilan onkin hyvä olla viihtyvyttä lisäävä, luovuuteen, interaktioon rohkaiseva, turvallinen sekä ihmisen fysiologiset ominaisuudet huomioon ottava. Luokkatilaa ajatella voidaan hyödyntää monipuolisesti erilaisia kalustejärjestyksiä, jotka tukevat tiettyä ryhmän toimintaa. (Alaniska, Valanne n.d)

Ihmisten kanssakäymiseen voi myös tulla haasteellisia tilanteita, joihin kouluttajan täytyy löytää ratkaisu. Tässä muutamia esimerkkitapauksia:

- puhe täyttää tilan
 - Kehu henkilöitä aktiivisuudesta, rajaa kuitenkin puhetta aikataulu syistä
- hiljaisuus täyttää tilan
 - Kysy ihmisiltä täsmällisiä kysymyksiä, mielipiteitä tai kokemuksia herättääksesi keskustelua
- henkilö puhuu asian vierestä tai yrittää johdatella toiseen asiaan

- kiitä henkilöä näkökannasta ja johda vuoropuhelua aiheeseen takaisin. Palaa asiaan tarvittaessa myöhemmin.
- palaute on negatiivista
 - kiitä henkilöä näkökannasta ja jatka eteenpäin aiheeseen, kysy tarpeen tullen onko muilla samanlaisia ajatuksia. Jatka henkilön kanssa vuoropuhelua tauolla

Koulutuksen organisoinnissa on myös hyvä käydä läpi osaamisen arviointia ja kuinka se toteutetaan. Usein opiskelijan oppimista sekä osaamistasoa seurataan sekä arvioidaan koko koulutuksen ajan. Opiskelijan oppimista arvioidessa voidaan arviointia toteuttaa joko kouluttajan toimesta, itsearviointina tai ryhmäarviointina, jolloin opiskelijat tekevät vertaisarviointeja. Tämä tapa vapauttaa myös kouluttajan aikaa muihin tehtäviin. Arvioinnin yhtenä suurena tavoitteena on pitää opiskelija ajan tasalla omasta kehittämisestään, niistä osa-alueista, jotka sujuvat hyvin ja niistä, joissa on vielä kehitettävää. Palaute on kuitenkin pidettävä kannustavana ja motivoivana. (Alaniska, Valanne n.d)

4 Tutkimus

Työ aloitettiin keräämällä aineistoa erilaisista logistiikka-alan koulutuksista ja niiden koulutuksien osaamisvaatimuksista, jonka jälkeen yhdessä Tredun, TRO:n ja VR-Yhtymän kanssa lähdettiin pohtimaan raitiovaununkuljettajakoulutuksen osaamisvaatimuksia. Raitiovaununkuljettajakoulutuksen osaamisvaatimusten selvittyä päästiin arvioimaan, mitkä ovat hyväksytyjen suorituksien arviointikriteerit ja kuinka kyseinen koulutus kannattaisi organisoida. Aineisto, jota osaamisvaatimusten määrittämiseen käytettiin kuvattuna taulukossa 1.

Koulutus	Dokumentit/materiaali	Työpajat	Opetussuunnitelmat

Veturinkuljettaja koulutus	VR-Yhtymän sisäiset dokumentit liittyen veturinkuljettaja koulutukseen. KRAO:n julkiset ja sisäiset yhteistyössä VR-Yhtymän kanssa tehdyt koulutus suunnitelmat.	Joulukuu 2019 Tammikuu 2020 Maaliskuu 2020 Toukokuu 2020	Veturinkuljettaja koulutuksen opetussuunnitelma
Henkilökuljetusten osaamisala 150 osp.	ePerusteet Opintopolku.fi verkkosivuilta löytyvät henkilökuljetusten osaamisalan tutkintoihin liittyvä materiaali	Joulukuu 2019 Tammikuu 2020 Maaliskuu 2020 Toukokuu 2020	Kuljettajana toimiminen Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne Palveluliikenne Tilausliikenne
Raitiovaunukuljettaja koulutus HKL	Stadin ammatti- ja aikuisopiston verkkosivuilta löytyvä julkinen materiaali		Raitiovaunukuljettajan opetussuunnitelma 2014
Koulutusohjelmien suunnittelua tukeva materiaali	H. Alaniska. M. Valanne. Lisää laatua koulutukseen. Opintokeskus Sivis.		

Taulukko 1. Aineistonkeruu

4.1 Aineistonkeruumenetelmät ja analysointi

Ensimmäiseksi tutustuttiin Stadin raitiovaunukuljettajakoulutuksen opetussuunnitelmaan pintapuolisesti ja haettiin runkoa koulutuksen suunnitteluun. Haluttiin selvittää mitä on jo tehty ja kuinka sitä kannattaisi hyödyntää. Aineistoa etsittiin julkisilta sivustoilta ja päästiin tutustumaan myös kokonaiseen opetussuunnitelmaan vuodelta 2014.

Tredun tarjoaman kuljetusalan ammattitutkinnon osalta keskityttiin henkilökuljetusten osaamisalaan perehtyen kuljettajana toimimiseen, aikataulun mukaiseen reittiliikenteeseen, palveluliikenteeseen ja tilausliikenteeseen. Näiden tutkinnonosien osaamisvaatimukset olivat suoraan saatavilla opintopolku.fi verkkosivuilta. Osaamisvaatimuksista kerättiin ne osa-alueet, joita raitiovaunukuljettajan katsottiin tarvitsevan työssään. Näitä asioita pohdittiin myöhemmin yhteisissä työpajoissa.

Veturinkuljettajan koulutusohjelmasta ammensin tietoa omakohtaisesta kokemuksesta sekä saaduista opetussuunnitelmista, VR-Yhtymän sisäisistä asiakirjoista sekä KRAO:n julkisista ja sisäisistä yhteistyössä VR-Yhtymän kanssa tehdyistä koulutussuunnitelmista. Sain myös luettavakseni aineistot näistä koulutussuunnitelmista.

Kun aineistonkeruu yllä mainituista koulutuksista oli suoritettuna, aloin tutustumaan koulutussuunnitelmani toteutusta tukevaan materiaaliin. Sainkin hyvää tietoa koulutussuunnitelmien laatimiseen Opintokeskus Siviksen verkkosivuilta. Raitiovaunukuljettajien koulutusohjelmaa onkin lähdetty rakentamaan laatutekijöiden kautta ja koulutuksen ydin on ollut opiskelijan oppiminen ja kehittyminen monipuolisten opetusmenetelmien kautta.

Kun kaikki aineisto oli kerätty, oli aika lähteä laatimaan koulutusohjelmaa. Koulutusohjelman laadinta aloitettiin osaamisvaatimusten määrittämisellä. Tutkin eri koulutuksien osaamisvaatimuksia ja niistä löysin paljon samankaltaisuuksia niihin työtehtäviin mitä raitiovaunukuljettaja työssään tarvitsee. Näistä osaamisvaatimuksista sit-

ten muokattiin raitiovaunukuljettajakoulutukseen sopivat osaamisvaatimukset. To-teutustapaa suunniteltaessa pohdin mikä olisi sopiva koulutuksen pituus, kuinka pal-jon teoriaa ja käytäntöä. Vertailua tehtiin eri koulutuksien osalta yksin sekä työryh-mässä ja päädyttiin nykyiseen koulutusohjelman pituuteen.

Analysoin aineistoa tutustumalla siis eri koulutuksiin, niiden sisältöön ja osaamisvaa-timuksiin, joista aloin työstää raitiovaunukuljettajille koulutusohjelmaa. Analysoin-tia jatkettiin yhteistyöpalaverissa, joiden tuloksena koulutusohjelmaa muokattiin lo-pulliseen muotoonsa.

5 Tulokset ja johtopäätökset

Työn tavoitteena oli suunnitella raitiovaunukuljettajan koulutusohjelma ja selvittää kuinka ja miten paljon voidaan hyödyntää jo olemassa olevia kuljetusalan koulutuksia tässä suunnittelussa. Nykytilassa raitiovaunukuljettajia koulutettiin vain Stadin am-mattiopistossa Helsingissä. Tarve koulutuksen järjestämiselle Tampereelle tuli Tam-pereen kaupungin päätöksestä rakentaa raitiovaunutie. Kilpailutuksen jälkeen liiken-teen operaattoriksi valittiin VR-Yhtymä.

Raitiovaunukuljettajien koulutusohjelman suunnitteluun haluttiin hyödyntää jo ole-massa olevia logistiikan koulutusohjelmakokonaisuuksia seulomalla niistä raitiovau-nukuljettajakoulutukseen oleellimmat osat. Huomattiin hyödynnettäviä kokonai-suuksia niin Stadin ammattiopiston raitiovaunukuljettajakoulutuksesta, KRAO:n ve-turinkuljettajakoulutuksesta sekä Tredun tarjoamasta kuljettajien ammattitutkin-nosta.

Tredun Kuljetusalan ammattitutkinnon perusteita on myös muutettu Opetushallituk-sen johdolla saatujen tulosten mukaisiksi. Nykyisillä osaamisvaatimuksilla pystytään osoittamaan useampien työtehtävien ammatillinen osaaminen. Raitiovaunukuljet-taja voi suorittaa Kuljetusalan ammattitutkinnosta yhdestä kahteen tutkinnon osaa.

5.1 Raitiovaunukuljettajakoulutuksen osaamisvaatimukset

Yhteistyössä eri sidosryhmien (Tredu, TRO, VR-Yhtymä) kanssa pohtiessa nykyisiä kuljettajakoulutuksia sekä niiden soveltamista raitiovaunukuljettajakoulutukseen löysimme seuraavat raitiovaunukuljettajienkoulutukseen sopivat osaamisvaatimukset:

- Suunnitella ja valmistella kuljettajan työpäivään kuuluvat työtehtävänsä
- Tarkistaa ajoneuvon tai raitiovaunun varusteiden ja lisälaitteiden liikenne- ja toimintakelpoisuuden
- Työskennellä työturvallisesti ja ergonomisesti
- Huolehtia työympäristöstä
- Huomioida oman työpaikkansa organisaation, laadun ja johtamisen vaatimukset työtehtäväänsä liittyen
- Toimia korkean ammattietiikan mukaisesti
- Toimia osana työyhteisöä kehittäen sen toimintaa
- Sitoutua työhön ja asiakaspalveluun
- Noudattaa alan lainsäädäntöä, ohjeita ja määräyksiä
- Toimia poikkeustilanteissa
- Tehdä työvuoron päättymiseen liittyvät työt
- Toimia kaupunkiraideliikenteen toimintaympäristössä
- Käyttää raitiovaunun ohjaus-, hallinta- ja turvalaitteita
- Kuljettaa raitiovaunua kaupunkiraideliikenteessä
- Kaupunkiraideliikenteen pysäkkitoiminnan
- Käyttää kaupunkiraideliikenteen informaatiojärjestelmiä
- Hoitaa asiakaspalvelutehtävät
- Toimia kuljetustehtävän poikkeustilanteissa

5.2 Osaamisvaatimusten hyväksytyin suorituksen kriteerit

Osaamisvaatimusten määrittelyn jälkeen täsmensimme jokaisen vaatimuksen hyväksytyin suorituksen kriteereitä. Seuraavassa on listattuna osa osaamisvaatimuksista.

Loput ovat liitteessä 1:

Tarkistaa ajoneuvon tai raitiovaunun varusteiden ja lisälaitteiden liikenne- ja toimintakelpoisuuden

- Varmistaa kuljettajan työtehtävien hoitamiseen tarvittavat asiapaperit ja dokumentit

- Varmistaa ajoneuvon tai raitiovaunun soveltuvuuden kuljetustehtävään ja varustelee sen kuljetustehtävän edellyttämällä tavalla
- Varmistaa ajoneuvon, ajoneuvoyhdistelmän tai raitiovaunun liikenne- ja toimintakelpoisuuden
- Varmistaa varusteiden ja lisälaitteiden toimintakunnon
- Kirjaa ajoneuvon tai raitiovaunun varusteiden ja lisälaitteiden puutteet
- Tekee huolto- ja korjaustarpeesta kuljettajalle kuuluvat ilmoitukset yrityksen vastuuhenkilöille
- Hankkii tietoa ajoneuvon tai raitiovaunun huolto-ohjelmasta

Työskennellä työturvallisesti ja ergonomisesti

- Välttää työturvallisuusriskejä
- Osoittaa ymmärtävänsä fyysisen ja henkisen suorituskyvyn merkityksen ammatissa jaksamiseen
- Tunnistaa fyysiset riskit ja ennalta ehkäisee ne
- Havainnoida ja raportoi toiminta-alueensa turvallisuuteen liittyvistä puutteista
- Noudattaa työsuojelu- ja työturvallisuusmääräyksiä ja lainsäädäntöä
- Varmistaa työtehtävässään tarvittavien turvallisuutta ja ergonomiaa parantavien välineiden mukanaolon
- Käyttää työssään ergonomisia työtapoja ja välineitä
- Nousta ajoneuvoon tai raitiovaunuun ja poistuu sieltä turvallisesti ja ergonomisesti oikein
- Säättää ergonomisen ajoasennon
- Tunnistaa ja tietää toiminnan läheltä piti - ja vahinkotilanteessa
- Arvioida oman toimintansa mahdollisuuksia vaikuttaa ongelmien, haitallisten tapahtumien ja tapaturmien syntymiseen
- Arvioida ja tekee kehittämisohjeita työympäristön turvallisuudesta ja työskenteilyn ergonomiasta
- Arvioida ulkopuolisten voimien vaikutusta ongelmien, haitallisten tapahtumien ja tapaturmien syntymiseen.

Noudattaa alan lainsäädäntöä, ohjeita ja määräyksiä

- Esittää omaan ajo-oikeuteen, ammattipätevyyteen ja työtehtäviin vaadittavat luvat
- Selvittää kuljetustehtävään vaikuttavien lupien ja sopimusten sisällöt
- Toimii tieliikenteeseen sekä ajoneuvoon tai raitiovaunuun liittyvän lainsäädännön mukaisesti
- Toimii työaikasäädösten mukaisesti
- Toimii ajo- ja lepoaikasäädösten mukaisesti
- Käyttää oikein ajopiirturia tai ajopäiväkirjaa säädösten ja työtehtävän vaatimusten mukaisesti
- Noudattaa säädösten mukaisia velvollisuuksia työntekijänä.

Toimia kaupunkiraideliikenteen toimintaympäristössä

- Toimii kaupunkiraideliikennesäännösten, tieliikennelain ja asetusten mukaisesti liikennöintiympäristössä
- Toimii hyvässä yhteistyössä liikenteenohjauksen kanssa ja noudattaa saamiaan ohjeita
- Tuntee raitiovaunun liikuttamiseen liittyvät lupamenettelyt
- Toimii oman liikennöintialueen rataverkonhaltijoiden ja edustamansa raitioliikenteen harjoittajan toimintaohjeiden mukaisesti
- Toimii ohjeiden mukaan häiriö-, vaara-, poikkeus- ja onnettomuustilanteissa
- Tuntee liikennöimänsä alueen reitit ja niiden erityispiirteet, liikenneympäristön reitillä sekä huomioi muut tienkäyttäjät
- Toimii kaupunkiraideliikenteen liikennevalo-, turvalaite- ja sähköratajärjestelmien mukaisesti
- Huomioi ajamisessa nousut, laskut, merkit, opasteet ja opastimet, sallitut raiteen nopeudet ja rajoitteet sekä paikantaa sijaintinsa
- Huomioi raitiovaunusta tai rataverkosta aiheutuvat rajoitteet
- Toimii säännösten ja ohjeiden mukaan varikkoalueella
- Suorittaa raitiovaunun varustelun työtehtävän mukaisesti
- Tietää rataverkonhaltijan määrittämät edellytykset radalla liikkumiselle sekä sähköradan vaarat
- Tunnistaa inhimillisten tekijöiden vaikutuksen liikenneturvallisuuteen
- Osaa ennakoida inhimillisiin tekijöihin liittyvät riskit
- Raportoii inhimillisten tekijöiden vaikutuksista
- Tuntee raitiovaunun kuljettamisen edellyttämän kaupunkituntemuksen
- Toimii vastuullisesti ja luotettavasti erilaisissa häiriötilanteissa
- Selvittää työvuorojärjestelmän ja toimii sen mukaisesti
- Tietää kuka on kuljettajan lähin esimies
- Kertoo työsuhteeseen liittyvistä sopimuksista ja toimintaprosesseista
- Toimii työsuojelu- ja -turvallisuusseikat huomioiden

Käyttää raitiovaunun ohjaus-, hallinta- ja turvalaitteita

- Osaa raitiovaunun ajopöydän käytön
- Tuntee raitiovaunussa käytettävät ohjaus-, hallinta- ja turvalaitteiden tekniset ratkaisut
- Käyttää raitiovaunun ohjaamosta ja matkustamosta ohjaus-, hallinta- ja turvalaitteita oikein ja turvallisesti
- Tarkistaa, että liikuteltava vaunu täyttää liikennöinnille asetetut edellytykset
- Suorittaa kulloisessakin tapauksessa tarvittava jarrujen koettelu (testaus) raitioliikenteen harjoittajan ohjeiden mukaisesti
- Tunnistaa tilanteet, jossa yksikön/vaunun liikuttaminen voi aiheuttaa vaaran tai onnettomuuden
- Varmistaa vaunujen kytkennät

- Varmistaa vaunujen paikallaan pysymisen
- Kertoo yrityksen huolto- ja korjausjärjestelmän periaatteet
- Tekee kuljettajalle kuuluvia raitiovaunun huoltotoimenpiteitä
- Tunnistaa raitiovaunun vikaantumisen yleisimmät syyt
- Ottaa käyttöön tarvittavat maksutapahtumiin ja lippujärjestelmiin liittyvät laitteet, varusteet ja dokumentit

Toimia kuljetustehtävän poikkeustilanteissa

- Osaa tehdä hätäilmoituksen
- Ilmoittaa viasta ja muista poikkeamista liikenteen ohjaukseen
- Tekee arvion raitiovaunun vian vaatimista toimenpiteistä ja ajon jatkamisesta
- Toimii vastuullisesti ja turvallisesti seurausten minimoimiseksi
- Osoittaa käyttäytymisellään huomioivansa oman ja muiden tienkäyttäjien turvallisuuden
- Tiedottaa ja varmistaa asiakkaan tiedonsaannin poikkeustilanteesta
- Toimii ohjeiden mukaisesti aikataulu- ja reittipoikkeamatilanteissa

5.3 Organisointi

Raitiovaunukuljettajakoulutus tapahtuu oppisopimuskoulutuksena. Työnantajana toimii VR-Yhtymä ja kouluttajana Tredu. Koulutuksen tavoitteena on kouluttaa opiskelija raitiovaunukuljettajan tehtävään. Koulutusohjelman hyväksytysti suoritettuun henkilö pystyy toimimaan itsenäisesti raitiovaunukuljettajan tehtävässä matkustajaliikenteessä. Koulutuksessa opiskelija tulee suorittamaan kuljetusalan ammattitutkinnon osat: Kuljettajana toimiminen 40osp, kaupunkiraideliikenne 60osp. Jokaisen opiskelijan kanssa laaditaan myös henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS), jossa tunnustetaan ja tunnustetaan aikaisempi osaaminen, joka mahdollisesti hyväksi luetaan.

Raitiovaunukuljettajakoulutus jakautuu viiteen eri opetusmenetelmään: perehdytykseen, teoriaopintoihin, verkko- ja itseopiskeluun sekä työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen. Nämä eri opetusmenetelmät jakaantuvat kestoltaan 6–8 kuukauden koulutuksen aikana niin, että perustiedot opitaan ensin teoriassa, jonka jälkeen opittua vahvistetaan työssäoppimisella työpaikalla. Eri opetusmuodot vaihtelevat parhaimmillaan viikoittain teoriaopetuksesta käytännön työssäoppimiseen sekä simulaattorin muodossa.

Koulutus tullaan aloittamaan perehtymisjaksolla, jossa opiskelijat tutustuvat tulevaan työhön, työympäristöön, työnantajaan, työtiloihin, työvälineisiin, koulutukseen ja turvallisuuteen. Teoriaopinnoissa opiskelija tulee omaksumaan perustiedot raitiovaunukuljettajan tehtävässä toimimiseen, jota sitten täydennetään ja opitaan käytännössä työssäoppimisjaksolla. Teoriaopintoihin kuuluu myös simulaattoriharjoittelua, johon opiskelija käyttää teoriassa hankittua tietoa. Simulaattoriharjoitukset on myös suoritettava hyväksytysti.

Työssäoppimisjakson oppiminen perustuu työnopastuskortteihin, jotka toimivat myös työnopastusjakson oppimisen seurantavälineenä. Opiskelija pääsee tutustumaan työnopastuskortteihin omassa verkko-oppimisympäristössään. Työnopastuskortteihin on eritelty opeteltavat asiat, joita opiskelija käy yhdessä opetuskuljettajan kanssa läpi pitkin työssäoppimisjaksoa. Opetuskuljettajan ja oppilaan ollessa yksimielisiä siitä, että kyseessä oleva asia on käyty läpi ja opittu, käyvät he molemmat kuittaamassa kyseisen työnopastuskortin suoritetuksi. Vastuukouluttaja, esimies sekä opetuskuljettajat ovat vastuussa seurantalomakkeiden täyttämisestä. Kaikki työnopastuskortit tulee olla suoritettuna sekä osaamisen varmistamisen keskustelu käytyä ennen näyttökokeeseen menoa.

Raitiovaunukuljettajakoulutuksen koulutusohjelman, koulutus osa-alueet
Yleiskuvaus tehtävästä, koulutuksesta ja toimintaympäristöstä
Liikenneturvallisuus
Työturvallisuus
Raitiovaunukuljettajana toimiminen
Käyttökäytännöt

Sähköturvallisuus
Asiakaspalvelu
Käytännönharjoittelu

Taulukko 2. Koulutusaiheet

Ammattitaito osoitetaan näytössä käytännön työtehtävissä valmistelemalla sekä päättämällä työpäivä ja toimimalla yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Työ suoritetaan joko omana työprosessinaan tai osana muuta kuljetustehtävää. Työtehtävät suoritetaan turvallisesti ja ennakoivalla ajotavalla toteutettuna, aikataulun mukaisesti ja niiden tulee sisältää matkustajien informoimista. Siltä osin, kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muulla tavoin. Osaamisen varmistamisen lisäksi huomiota kiinnitetään jatkuvan arvioinnin menetelmin yleisesti oppimiseen sekä erityisesti turvallisuusasioihin liittyvään asenteeseen.

Näyttökokeen hyväksytysti suorittanut henkilö pystyy toimimaan itsenäisesti raitiovaunukuljettajan tehtävässä matkustajaliikenteessä.

5.4 Muodostetun raitiovaunukuljettajakoulutuksen vertailu muihin koulutuksiin

Muodostettuun raitiovaunukuljettajakoulutukseen on haettu osia aikaisemmasta raitiovaunukuljettajakoulutuksesta, jonka järjestäjänä toimii Stadin ammatti ja aikuisoppilaitos, KRAO:n järjestämästä veturikuljettajakoulutuksesta sekä Tredun kuljetusalan ammattitutkinnosta. Muodostetussa raitiovaunukuljettajakoulutuksessa käytetään aikaisemmasta poiketen simulaattoriharjoittelua. Mahdollisimman realistisen simulaatiokokemuksen saamiseksi simulaattori on istutettu oikeaan raitiovaunun ohjaamoon. Suunnitellun raitiovaunukuljettajakoulutuksen pituus on kokonaiskestoltaan 941 tuntia, mikä suoritetaan 6–8 kuukauden pituisella ajanjaksolla.

Kuvio 4. Raitiovaunu simulaattori. (Tampereen ratikka)

Veturinkuljettajakoulutuksesta raitiovaunukuljettajakoulutukseen on myös otettu laajasti opetettavia aineita esim. sähköturvallisuus, käyttötekniikka, vaihde asioita, infran asioita. Veturinkuljettajakoulutuksesta on tuotu mukaan työssäoppimisjaksolla oppimiseen käytettävät työssäoppimiskortit, joihin oppiminen jaksolla perustuu. Veturinkuljettajakoulutuksen pituus on noin 9 kuukautta. Muodostetussa raitiovaunukuljettajakoulutuksessa noudatetaan veturinkuljettajien terveydentilavaatimuksia, vaikka laki ei sitä vaadi.

Kuljetusalan ammattitutkinto tukee raitiovaunukuljettajakoulutusta opetettavilla käytännön työtehtävillä kuljetusalan ammattitutkinnon osaamisvaatimusten mukaisesti. Opiskelija osaa toimia palveluliikenteessä kuljettajana, aikataulun mukaisessa

reittiliikenteessä sekä asiakaspalvelussa, osaa huomioida liikenneturvallisuuden ja tuntee liikennesäännöt.

Lopputuloksena voidaan todeta, että muita kuljetusalan koulutuksia ja niiden osaamisvaatimuksia voidaan hyödyntää hyvin paljon uusiin kuljetusalan koulutuksiin varsinkin raideliikenteessä. Työtehtävät tukevat toisiaan laaja-alaisesti. Opiskellaan samoja aihealueita, tehdään tiivistä yhteistyötä liikenteenohjauksen kanssa sekä osataan kalustotekniikka ja raideinfran toiminta.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön keskeisin tavoite oli saada raitiovaununkuljettajien koulutusohjelma aikataulun mukaisesti valmiiksi alkavaan koulutukseen. Siinä onnistuttiin hyvin, ennen varsinaisen koulutuksen alkua koulutusohjelma oli valmisteltu huolella loppuun saakka. Suullinen palaute vastaanottajilta oli hyvää läpi koko prosessin. Opinnäytetyön osalta työ myöhästyi aikataulusta. Opinnäytetyöprosessin viivästymisen seurauksena olisi ollut mahdollista kerätä palautetta jo käynnistyneestä koulutuksesta. Tämä olisi kannattanut tehdä, että olisi saatu ajantasaista tietoa koulutuksen onnistumisesta ja siten pohjaa tulosten arviointiin.

Pidän työtä melko luotettavana, sillä selkeitä yhtäläisyyksiä eri kuljettajakoulutusten ja kuljettajien työn välillä on paljon. Tämä mahdollistaa siirtymisen muista kuljetusalan työtehtävistä suhteellisen helposti hyväksilukuja hyödyntäen. Eroavaisuudet on pyritty huomioimaan tarkasti. Kuitenkin käytännön kokemus tulee osoittamaan mahdolliset puutteet ja kehityskohdat ja siksi onkin tärkeää saada ja ottaa vastaan palautetta käynnissä olevista koulutuksista niin opiskelijoilta, opetuskuljettajilta kuin kouluttajiltakin.

Lähteet

- Aikataulunmukainen säännöllinen reittiliikenne. N.d. Tutkinnon-osan osaamisen perusteet. Viitattu 30.11.2020. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/6779582/reformi/tutkinnonosat/6781869>
- H. Alaniska. M. Valanne. N.d. Lisää laatua koulutukseen. Viitattu 3.12.2020 <https://opintokeskus-sivis.sivuviidakko.fi/media/koulutuksen-laatu/laatuopas.pdf>
- Helsingin raitiovaunukuljettajakoulutus. 2019. Stadin ammatti- ja aikuisopiston raitiovaunukuljettajakoulutuksen esittely heidän www-sivuilla 16.12.2019. Viitattu 29.4.2020. <https://www.hel.fi/amatillinen/fi/koulutukset/taydennys-ja-lyhytkoulutukset/raitiovaunukuljettaja>
- KRAO:n veturinkuljettajakoulutus. N.d. Kouvolan rautatie- ja aikuiskoulutuskeskuksen veturinkuljettajakoulutuksen esittely heidän www-sivuilla 29.4.2020. Viitattu 29.4.2020. <http://www.krao.fi/koulutus/kuljettajakoulutukset/>
- Kuljettajana toiminen. 2019. Tutkinnon-osan osaamisen perusteet. Viitattu 30.11.2020 <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/perusteet/6779582/liitteet/23df719e-31ac-477c-b918-a849e8838b4d>
- Kuljetusalan ammattitutkinto 2019. Tredun tarjoama ammattitutkinto. Viitattu 30.11.2020 <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/6779582/reformi/tiedot>
- Palveluliikenne. N.d. Tutkinnon-osan osaamisen perusteet. Viitattu 30.11.2020. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/6779582/reformi/tutkinnonosat/6781870>
- Tampereen ratikka. N.d. Kuva raitiovaunun simulaattorista. Viitattu 18.3.2021. https://www.tampereenratikka.fi/wp-content/uploads/2020/05/Tampereen_Ratikka_simulaattori.jpg
- Tampereen ratikka. N.d. Kuvaus ratikan vaiheista Tampereella. Viitattu 7.12.2020. <https://www.tampereenratikka.fi/ratikan-vaiheet/>
- Tilausliikenne. N.d. Tutkinnon-osan osaamisen perusteet. Viitattu 30.11.2020. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/6779582/reformi/tutkinnonosat/6781871>
- VR-Yhtymä vuosiraportti. 2019. VR-Yhtymän virallinen vuosiraportti vuodelta 2019. Viitattu 4.12.2020. <https://2019.vrgruporaportti.fi/fi/vuosiraportti-2019/>